

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de calvarie met de aanpalende graftombes in Wemmel

Provincie: Vlaams-Brabant

Gemeente: Wemmel, 1ste afdeling, sectie A

Objectnummer: 4.01/23102/118.1

Dossiernummer: 4.001/23102/108.1

Omschrijving:

De calvarie met de aanpalende graftombes,
G. Van Campenhoutstraat zonder nummer

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

21 JAN. 2019

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 17 augustus 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 17 augustus 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 17 augustus 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Wemmel

Het advies werd gevraagd op 17 augustus 2018.

Het college van burgemeester en schepenen bracht op 29 augustus 2018 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 17 augustus 2018.

De VCOE bracht op 26 september 2018 een ongunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De VCOE formuleert volgende bedenkingen over het inhoudelijk dossier:

1. Een ruimere visie op het beschermen van funerair erfgoed ontbreekt. De commissie vraagt om dat verder te duiden.

Antwoord: De huidige onderzoeksopdracht betreft het funerair erfgoed in de Vlaamse Rand zoals in het hoofdstuk 1 'Thema funerair erfgoed in de Vlaamse Rand' wordt vermeld. Het onderzoeksverslag is als hoofdstuk 1 aan het dossier toegevoegd. Het algemeen overzicht met de geschiedenis en de erfgoedwaarden van calvaries schetst

het ruimere kader. De erfgoedwaarden en criteria waaraan de geselecteerde calvaries worden afgetoetst, worden beschreven. De erfgoedwaarde van de calvarie blijkt uit het evaluerend deel 3 en het ministerieel besluit.

De calvarie wordt afgewogen aan de kennis die aanwezig is over funerair erfgoed in Vlaanderen. In het dossier wordt een overzicht van het waardevolle funerair erfgoed in de Vlaamse Rand gegeven. De dossiers worden in verschillende fases opgedeeld. De commissie formuleert geen bedenkingen bij dat deel van het dossier. De bescherming van de calvarie wordt zo ruim gekaderd.

Een gebiedsdekkende, waarderende en evaluerende studie over funerair erfgoed in Vlaanderen bestaat niet. Een visienota is in opmaak.

2. De afbakening van de bescherming wordt volgens de commissie onvoldoende gemotiveerd. De VCOE pleit voor een al dan niet integrale bescherming van de site als context bij de calvarie, eventueel als overgangszone. Zij motiveert de verruimde afbakening vanuit:

- a. de context bij de calvarie waaruit ook de ruimtelijk-structurerende waarde voortvloeit.

Antwoord: De ruimtelijk structurerende waarde ligt in het feit dat de calvarie opgesteld is op een plek waar verschillende paden samenkomen. Vergelijking van de huidige situatie met de historische situatie wijst er echter op dat de padenstructuur wijzigde doorheen de geschiedenis van de begraafplaats. De dominante positie van de calvarie op de begraafplaats bleef bewaard.

- b. de commissie wijst op de verplichte 'lijst van het lokaal funerair erfgoed' die als basis kan dienen voor een verruimde afbakening.

Antwoord: De commissie geeft hier terecht aan dat het om een lijst van lokaal funerair erfgoed gaat en het dus de verantwoordelijkheid van de gemeente is om rond dat lokale erfgoed een onroerenderfgoedbeleid te voeren. Tijdens de waarderingsbezoeken werd geoordeeld dat de site onvoldoende erfgoedwaarde heeft om in zijn geheel als Vlaams monument beschermd te worden.

- c. een ruiming van de graftekens zal de contextwaarde van de calvarie aantasten.

Antwoord: Het behoud van de calvarie zal ook in de toekomst de site voldoende duiden als een al dan niet geopende begraafplaats. Ook bij omvorming van de site naar een andere functie zal de calvarie voldoende refereren naar de historische functie. Er is bijgevolg geen reden om de site ruimer te beschermen of te streven naar het behoud van een groot aantal graftekens. Dat wordt volledig overgelaten aan de erfgoedvisie van de gemeente die vrij haar eigen erfgoedbeleid kan uitwerken.

3. De VCOE pleit voor een ruimere afbakening en bijhorende beschermingsvorm.

Antwoord: In het dossier werd gekozen voor een minimale afbakening die de erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen perfect weerspiegelt. Tijdens de voorbereiding van het dossier werden de verschillende afbakeningen en beschermingsvormen ten opzichte van elkaar afgewogen. De begraafplaats bezit als geheel onvoldoende erfgoedwaarden om een ruimere afbakening te verantwoorden.

4. De commissie vindt dat de erfgoedwaarden onvoldoende refereren naar de selectiecriteria.

Antwoord: Hoofdstuk 1 geeft duidelijk aan dat het onderzoek vertrok vanuit de calvaries in de Vlaamse Rand. Een algemene bespreking van de selectiecriteria, toegepast op calvaries, wordt beschreven in hoofdstuk 1.6.1. Onder 1.6.3 wordt de selectie van de calvariebergen in de Vlaamse Rand toegelicht. De zeldzaamheid, representativiteit, herkenbaarheid en ensemblewaarde van de calvarie op de begraafplaats in Wemmel worden in de motivering van de waarden en in de bespreking van de erfgoedelementen en -kenmerken in het ministerieel besluit expliciet vermeld.

5. De commissie vraagt om de artistieke waarde aan te vullen met andere gelijkaardige calvaries met testamentaire figuren op de sokkel.

Antwoord: De motivatie om de calvarie van Wemmel te beschermen ligt in het feit dat hij samen met het exemplaar te Asse de traditionele vormgeving van de calvarieberg overstijgt (pagina 13). Er is voorlopig in Vlaanderen geen ander gelijkaardig interbellumexemplaar bekend. De vergelijking met 19de-eeuwse gietijzeren exemplaren met flankerende heiligenfiguren gaat hier niet op. De commissie verwijst als enige voorbeeld naar een 14de-eeuwse sokkel voor een calvariekrans. Gezien het

ontbreken van archiefmaterialen is het onduidelijk in hoeverre de Mozesput hier als voorbeeld diende. De suggestie wordt toegevoegd aan het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

6. De beheersvisie voorziet in de vervanging van de granieten dekplaten. De commissie vraagt om in de beheersdoelstelling op te nemen dat dat dient te gebeuren door alternerend grijze en roze graniet om het beeld te bewaren.

Antwoord: Dat wordt in het ministerieel besluit verduidelijkt.

7. De commissie vraagt om de toelatingsplicht 4 te schrappen wat de dakbedekking en gootconstructie betreft.

Antwoord: Gezien het naar boven toe versmallend karakter van de constructie en de onduidelijkheid van de waterhuishouding van de constructie is deze passage die verwijst naar vervangen én aanbrengen van dakbedekking en gootconstructies wel degelijk relevant.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden aangepast zoals opgenomen onder punt 1.4.

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast:

De omschrijving van de artistieke waarde in hoofdstuk 3.1 wordt aangevuld met volgende passage: Mogelijk fungeerde de Mozesput (1385-1406) in Dijon naar ontwerp van Claus Sluter (1350-1406) of gelijkaardige producten als inspiratiebron voor het ontwerp van de sokkel met heiligenfiguren. Gezien de laat-neogotische invloeden kan die piste niet uitgesloten worden.

Het beschermingsbesluit werd als volgt aangepast:

De artistieke waarde wordt aangevuld met volgende zin: Mogelijk inspireerde de ontwerper zich op middeleeuwse voorbeelden zoals de Mozesput in Dijon.

Artikel 3 5° wordt aangevuld met volgende zin: De zerken zullen dan vervangen worden door gelijkaardige zerken als bestaande naar kleur en steensoort. Het alternerend gebruik van roze en grijze graniet zal daarbij gerespecteerd worden.